

museum

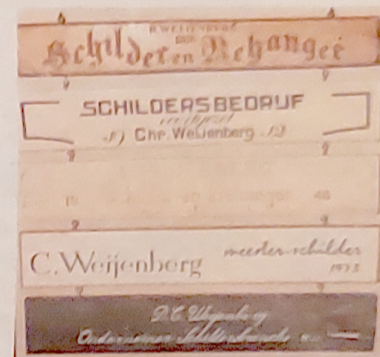
TEKST EN BEELD MARGARETHA COORNSTRA

'Work in progress' op oude kloosterzolder

Nederland kent zo'n duizend officiële musea, en daarnaast een groot aantal officieuze. Welke verborgen pareltjes zitten daartussen? Vandaag: het Schildersmuseum Elburg.



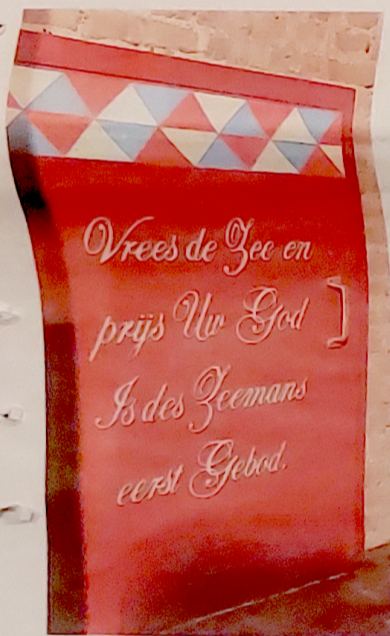
Druktollen voor behang.



Borden van de schildersgeneraties Weijenberg.



'Die Vergoldung mit Goldgravur'.



Het botterluik.

In welk museum zijn we vandaag?

In het Schildersmuseum te Elburg, dat eigenlijk nog work in progress is. Aanleiding voor dit initiatief was een publicatie door oud-schilder en mbo-docent Anton van Wezep, getiteld *Huisschilders van Elburg* (2018), die hij samenstelde voor de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop. Dat project smaakte naar meer, dus rezen er plannen voor een Schildersmuseum. Na amper overleg werd de zolder van Museum Elburg beschikbaar gesteld, dat is gevestigd in het voormalige Agnietenklooster. Anton van Wezep, tevens bestuurslid van de Stichting Schildersmuseum, gunt mij alvast een sneak preview. Langs de smalle oude wenteltrappen klauteren we richting de nok van het klooster. Boven zijn gedreven vrijwilligers nog druk bezig om de puntjes op de i te zetten. Allereerst zien we de gereconstrueerde schilderswinkel die Jacob Deetman tot 1972 dreef. 'Tot zo'n dertig jaar geleden, voordat de grote verffabrieken opkwamen, maakten schilders vaak hun eigen verf, met pigmenten en lijnzaadolie', legt Van Wezep uit. Vandaar ook de zogeheten 'potmolen' met het imposante draaiwiel bij de werkbank.

Wat moet je hier beslist zien?

Persoonlijk was ik diep onder de indruk van de hout- en marmerimitaties, een specialisme apart. Van Wezep toont een paneeltje met virtuoos geschilderd notenhout, waarmee de maker dan ook een prijs won. 'Huisschilderwerk en kunstschilderwerk gaan nogal eens in elkaar over', merkt Van Wezep op, en eigenlijk is

dat logisch. Op de museumzolder loopt ook Christiaan Weijenberg rond; evenals Van Wezep telg uit een dynastie van huisschilders. Hij vertelt hoe hij in 2016 voor Talens een nieuw soort verf heeft getest. Daarmee schilderde hij een kopie van het Bergachtig landschap met de verzoeking van Christus (1538) door de Brabantse Lucas van Valckenborch. 'Het origineel was overigens niet met olieverf geschilderd, maar met tempera', vertelt Weijenberg, 'en dat is een heel andere techniek.' Curieus zijn verder de drukrollen; cilindervormige stempels om stroken behang mee te versieren. En dan zijn er nog de intrigerende rijen van kleurige staafjes - die bij nader inzien ballpoints van allerlei schildersbedrijven blijken.

Wat valt tegen?

Ik noemde al de smalle wenteltrap. Dit vijftiende-eeuwse pand biedt helaas geen mogelijkheid voor een lift. Het museum is dus alleen toegankelijk voor wie goed ter been is.

Is er iets christelijks te zien?

Ja, warempel! Als voorbeeld van letterschilderen zien we de tekst 'Vrees de Zee en prijs Uw God / Is des Zeemans eerst Gebod'. Het betreft hier het luik uit een botter, dat toegang gaf tot het vooronder. (À propos: kenmerkend voor Elburg als voormalige Zuiderzeestad is dat veel visserszonen vanaf 1932 - na het dichten van de Afsluitdijk - hun toevlucht zochten tot het schildersambacht.) Elders rept een bordje van het Elburgse 'gilde van Sint-Josef': Jezus' adoptievader is namelijk patroon

van de bouwvakkers, inclusief de huisschilders. Ook zien we het gebrandschilderde gildewapen van Sint-Lucas. 'De evangelist Lucas is patroon van de kunstenaars omdat hij zo'n beeldende schrijfstijl had', licht Van Wezep toe.

Hoe is de winkel en hoe smaakt de koffie?

Nou, de officiële opening van het Schildersmuseum wordt eind maart verwacht. Maar we bevinden ons onder het dak van Museum Elburg, en daar kun je bij de receptie terecht voor boeken, kaarten et cetera. Uit ervaring weet ik ook dat je in het souterrain, onder de bakstenen gewelven, een prima kop koffie kunt krijgen.

Je moet hier echt heen als je ...

... wilt weten hoeveel specialismen er schuilgaan onder de paraplu van het schildersvak. Letterschilderen, marmer en hout imiteren, brandschilderen, schepen en rytuigen schilderen, behang decoreren ... Verder kom je het nodige te weten over de historie. Zo is er een informatiebord gewijd aan de ontwikkeling van het beroepsonderwijs. Na 800 jaar werd in 1798 het gildesysteem afgeschaft, omdat dit volgens de Bataafse Republiek niet strookte met het ideaal van vrijheid, gelijkheid en broederschap. 'De schilders hebben zich daar lang tegen verzet', weet Anton van Wezep. De schrijver-schilder Jacobus van Looy (1855-1930) leerde het ambacht dus als nederig hulpje van een huis- en rytuigschilder. Pas eind negentiende eeuw kwam er weer iets als beroepsonderwijs op.



Proeve van hout- en marmerimitatie.



Ballpoints van schildersbedrijven.



Schildersmuseum Elburg
(opening eind maart 2023)
Jufferenstraat 8, 8081 CR
Elburg (Museum Elburg)
Tel. 0318-513049
schildersmuseum.nl